

ВІДГУК

офіційного рецензента доктора медичних наук,
професора кафедри ортопедичної стоматології

Дорошенко Олени Миколаївни на дисертаційну роботу

Абу Сулейман Мохаммед Садека

за темою

«ОЦІНКА ВПЛИВУ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ АПАРАТІВ НА ЗМІНУ ОБ'ЄМУ ВЕРХНІХ ДИХАЛЬНИХ ШЛЯХІВ У ПАЦІЄНТІВ З ДИСТАЛЬНОЮ ОКЛЮЗІЄЮ»

на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона
здоров'я за спеціальністю 221 Стоматологія

Науковий керівник: доктор медичних наук, професор, завідувач
кафедри ортодонції НУОЗ України імені П. Л. Шупика Дрогомирецька
Мирослава Стефанівна

Актуальність теми. Зубощелепна система людини являє собою особливу частину організму, яка здатна динамічно змінюватися протягом життя і впливає на низку важливих функцій організму таких як дихання, жування мовлення тощо. Розповсюдженість зубощелепних аномалій в структурі стоматологічної захворюваності посідає третє місце після патології тканин пародонта та каріозної хвороби і сягає у різних географічних регіонах світу від 39% до 93% у дітей та підлітків, а обстеження дітей в організованих дитячих колективах навчальних закладів м. Києва вказує на поширеність у середньому становить від 40 до 85 %. Висока частота виявлення зубощелепних деформацій вказує на значимість проблеми та актуальність роботи для вирішення даної проблеми.

Структурні та функціональні порушення щелепно-лицевої ділянки впливають як на зростання числа стоматологічної патології, так і на загальний стан здоров'я дитини. Разом з тим, нормалізація функції та структури

щелепно-лицевої ділянки також часто покращує функції дихання, ковтання, жування та мовлення і, як наслідок, сприяють гармонійному розвитку дитини.

Метою роботи є підвищення ефективності ортодонтичного лікування скелетних форм дистального оклюзії у дітей 7-13 років із порушенням функції зовнішнього дихання шляхом обґрунтування, розробки та впровадження лікувального алгоритму із застосуванням функціональної ортодонтичної апаратури а саме розробленого модифікованого функціонального апарату.

Для виконання визначеної мети були встановлені 5 завдань, що включають: визначення поширеності патології функції зовнішнього дихання при скелетній формі дистального оклюзії у пацієнтів 7-13 років, вивчення особливостей клініко-антропометричних та цефалометричних показників у дітей 7-13 років при скелетних формах дистального оклюзії із порушенням та без порушення функції зовнішнього дихання, вивчення функціональних показників дихання у дітей із скелетними формами дистальної оклюзії, розробку модифікованого функціонального ортодонтичного апарату для лікування скелетних форм дистального оклюзії та нормалізації функції зовнішнього дихання у пацієнтів дослідних груп, оцінку ефективності застосування запропонованого модифікованого функціонального апарату та проведення порівняльної оцінки із функціональним апарату Твін-блок у пацієнтів з дистальною оклюзією при порушенні функції дихання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження є фрагментом комплексної науково-дослідної роботи кафедри ортодонтії Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика «Інтегральний підхід в діагностиці та лікуванні ортодонтичних пацієнтів з супутньою патологією», що має відповідний реєстраційний номер УДК 616.314-089.23:616.716.1/.4-007.24-02-07-08.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Матеріали дисертації ґрунтуються на результатах клінічного обстеження 261 дитина віком від 7 до 13 років, які зверталися за консультацією та

допомогою на кафедрі ортодонції НУОЗ України імені П. Л. Шупика. З них було відібрано та взято в роботу 104 пацієнта з дистальною оклюзією, також 15 осіб без ортодонтичної патології склали контрольну групу.

В роботі використані наступні методи дослідження: клінічні (із заповненням медичної карти ортодонтичного пацієнта), антропометричне (вимірювання діагностичних моделей), рентгенологічне (телерентгенографія) обстеження для оцінки соматичного та стоматологічного статусу, а також функціональні (спірометрія) для оцінки основних функціональних порушень у дітей та статистичні для визначення достовірності отриманих даних.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації впливають зі змісту роботи. Достовірність наукових положень та висновків підтверджується статистичними методами.

Наукова новизна отриманих результатів.

Наукова новизна полягає у визначенні поширеності патології функції зовнішнього дихання при скелетній формі дистальної оклюзії у пацієнтів 7-13 років.

Вивчені антропометричні, цефалометричні та спірометричні параметри зубо-щелепної системи у дітей 7-13 років з дистальною оклюзією з порушенням та без порушення функції дихання.

Розроблено нову модифікацію функціонального апарату з ковзаючими похилими площинами та нижніми дугами з петлями.

Проведена порівняльна оцінка ефективності застосування розробленого модифікованого функціонального апарату та Твін-блоку при лікуванні скелетної форми дистальної оклюзії у дітей із ротовим типом дихання.

Досліджена клінічна ефективність модифікованого функціонального апарату шляхом аналізу антропометричних, цефалометричних та спірометричних досліджень пацієнтів до та після лікування.

Практичне значення отриманих результатів.

Впровадження запропонованого методу лікування дистальної оклюзії у дітей із порушенням функції дихання дозволить відновити нормальне

функціонування зубо-щелепної системи та скоротити терміни ортодонтичного лікування.

Застосування розробленого модифікованого функціонального апарату надасть можливість швидше покращити спірометричні показники пацієнтів і, як наслідок, знизити ризик пов'язаних із цим ускладнень.

Результати дисертаційного дослідження викладено і обговорено на українських та зарубіжних наукових форумах та викладені, в тому числі у виданнях, що індексується в міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of Science.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація викладена українською мовою на 232 сторінках комп'ютерного тексту, основний текст викладений на 207 сторінках. Складається з анотації українською та англійською мовами, змісту, вступу, огляду літератури, розділу «Матеріали та методи дослідження», 4 розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення отриманих результатів, висновків, практичних рекомендацій та переліку використаних джерел літератури, що становить 246 посилань. Робота ілюстрована 14 таблицями та 43 рисунками.

Загальна характеристика роботи, оцінка її змісту і результатів.

Розділ «Вступ» представлений на 9 сторінках, у ньому автор викладає актуальність вибраної теми, обґрунтовує мету та завдання дослідження; визначає об'єкт та предмет дослідження, наукову новизну та практичну значимість роботи, подає відомості про апробацію та публікації по темі дисертаційної роботи.

Зауваження та рекомендації до розділу:

1. Необхідно конкретизувати завдання дослідження, а саме чітко вказати, які саме показники дихання у дітей із скелетною формою дистальної оклюзії планується вивчати?
2. В параграфі «наукова новизна» видалити п.б, так як в ньому розповідається якому питанню присвячене дослідження, і не відповідає на питання наукової новизни. Загалом шести пунктів достатньо для висвітлення

суті даного параграфу.

3. Також варто зазначити повний перелік умовних позначень.

Розділ 1 (огляд літератури) містить 3 підрозділи, і викладений на 37 сторінках тексту. В даному розділі на підставі аналізу літературних джерел викладена інформація про розповсюдженість зубощелепних аномалій і деформацій зубних рядів, а саме дистальної оклюзії, та фактори ризику їх виникнення. Другий підрозділ присвячений етіологічним питанням виникнення дистальної оклюзії та взаємозв'язку із структурами повітроносних шляхів. Проводиться огляд актуальних способів оцінки дистальної оклюзії та функції зовнішнього дихання. У третьому підрозділі наведені сучасні підходи до лікування дистальної оклюзії.

В цілому, огляд літератури є теоретичною підставою для подальших клінічних досліджень. Автор акцентує увагу на недостатньому викладенню цього питання в доступній літературі, що обумовлює необхідність його подальшого вивчення. Дані огляду літератури викладені у відповідності до мети дослідження, логічно, послідовно, в достатній мірі. Літературні джерела оброблені автором критично, наведена оцінка стану питання, що вивчається в медичній літературі. Це свідчить про те, що дисертант вміє аналізувати та порівнювати дані літератури, мислить критично, добре володіє інформацією.

Зауваження та рекомендації до розділу:

1. Варто надавати перевагу україномовним назвам взамін відомих англomовних аналогів.
2. Потрібно перевірити український правопис та виправити деякі граматичні помилки.

В розділі 2 (матеріали та методи дослідження) представлені об'єкти та методи дослідження на 37 сторінках в 8 підрозділах.

Дизайн дослідження описаний в підрозділі 2.1. В підрозділах 2.2 та 2.3 розкривається загальна характеристика пацієнтів, розподіл їх по групах відповідно до обраних автором критеріїв, а також описані особливості клінічного обстеження пацієнтів.

Антропометричні, рентгенологічні та спірометричні методи дослідження описані в підрозділах 2.4, 2.5, 2.6. В підрозділах 2.7 та 2.8 висвітлюються методики лікування пацієнтів із дистальною оклюзією та методи статистичної обробки отриманих результатів.

У розділі описані клінічні та лабораторні методи дослідження. Застосовані методи сучасні, об'єктивні і дають змогу отримати достовірні результати.

Зауваження та рекомендації до розділу:

1. В кожному підрозділі потрібно детально вказувати за яким саме методом проводили дослідження, бажано деталізувати автора, якщо він є, зазначеної методики та рік винайдення. Це особливо стосується антропометрії, цефалометрії та спірометрії.

2. При описанні апаратів, статусу та діагнозу потрібно користуватися конкретними однаковими назвами. Так на с.66 зазначено підгрупу пацієнтів із «патологією дихання», а в інших місцях та сама група із «патологією верхніх дихальних шляхів», на с.111 зазначається термін «патологія функції дихання». Розроблений автором «модифікований функціональний апарат» також зустрічається із назвою «модифікований функціональний пристрій», варто використовувати одну назву протягом всієї дисертації.

Розділ 3 «Анатомо-функціональні параметри зубощелепної системи у дітей із дистальним прикусом» викладений в 6 підрозділах.

В підрозділі 3.1 «Вивчення особливостей антропометричних показників». Наводяться детальна інформація по вимірюванню діагностичних моделей за параметрами премолярної та молярної ширини щелеп, а також передньої довжини зубних дуг контрольної та дослідних груп.

Підрозділ 3.2 описує вивчення особливостей цефалометричних показників. В таблиці наведено результати цефалометричних вимірювань.

Підрозділи 3.3., 3.4. присвячені питанням дослідження результатів впливу вертикального профілю обличчя пацієнтів на верхні дихальні шляхи та результати цефалометричних досліджень оцінки положення під'язикової

кістки у пацієнтів з дистальною оклюзією при нормальній та порушеній функції дихальних шляхів.

Підрозділ 3.5 висвітлює результати спірометричного дослідження контрольної та дослідних груп. В підрозділі 3.6 наводяться висновки, що зроблені на основі проведених досліджень та проведення статистичної достовірності отриманих даних. Визначається статистично достовірний взаємозв'язок положення нижньої щелепи із положенням язика, під'язикової кістки та розмірами верхніх дихальних шляхів.

Зауваження та рекомендації до розділу:

1. Варто зменшити кількість висновків або об'єднати висновки із логічно поєднаними параметрами.

Розділ 4 «Результати лікування пацієнтів з дистальною оклюзією при порушеній функції дихання» складається з 4 підрозділів. Кожний підрозділ закінчується короткими висновками, в яких наведені отримані результати. В кінці розділу наведені друковані роботи, в яких в повній мірі відображені результати дослідження.

Зауваження та рекомендації до розділу:

1. Привести таблиці та текст у відповідність до вимог оформлення дисертаційних робіт.

У розділі «Аналіз і узагальнення результатів дослідження» узагальнено отримані результати, підведені підсумки роботи, показано її наукове значення, практичну цінність. Розділ містить аналіз одержаних результатів клініко-лабораторних досліджень. Для підвищення ефективності аналізу слід врахувати сучасні літературні джерела.

Висновки в цілому, є підсумком всього виконаного дослідження і відповідності кількості завдань.

Практичні рекомендації, що пропонуються автором для впровадження в клінічну практику, логічно витікають із проведеного наукового дослідження.

Список використаних джерел, що представлено в порядку посилання, відображає основний зміст дисертаційної роботи, але потребує технічного

доопрацювання, а саме відредагувати відповідно до рекомендацій оформлення використаних літературних джерел.

Слід зазначити, що наведені у відгуку зауваження не носять принципового значення і суттєво не впливають на загальне позитивне враження від наукової праці, як за змістом, так і за оформленням.

В плані дискусії пропоную дисертанту надати пояснення по деяким питанням:

1. В запропонованому вами ортодонтичному апараті є як механічно-діючі так і функціонально-діючі елементи. Як би Ви класифікували даний апарат: переважно механічно-діючий, переважно функціонально-діючий, чи комбінованої дії?
2. Чи спостерігалися порушення верхніх дихальних шляхів при III класі?

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Абу Сулейман Мохаммед Садека «ОЦІНКА ВПЛИВУ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ АПАРАТІВ НА ЗМІНУ ОБ'ЄМУ ВЕРХНІХ ДИХАЛЬНИХ ШЛЯХІВ У ПАЦІЄНТІВ З ДИСТАЛЬНОЮ ОКЛЮЗІЄЮ» на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 Стоматологія є завершеною працею, в якій наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового питання, а саме застосування розробленого автором модифікованого функціонального апарату для лікування дистальної оклюзії, що приводить до покращення функціональних параметрів зовнішнього дихання, нормалізації форми та розмірів зубних дуг та розширення окремих ділянок повітроносних шляхів протягом 10-12 місяців, що свідчить про його високу ефективність.

За своєю актуальністю, метою та завданням дослідження, достовірністю та обґрунтованістю отриманих результатів, висновків та практичному значенні дисертаційна робота повністю відповідає вимогам пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про

присудження 4 ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, та наказу МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і може бути представлена до офіційного захисту, а її автор Абу Сулейман Мохаммед Садек заслуговує на присвоєння наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 221 Стоматологія.

Офіційний рецензент:

професор кафедри ортопедичної стоматології

Національного університету охорони

здоров'я України імені П.Л. Шупика

доктор медичних наук, професор

Дорошенко О.М.

МОЗ України
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ІМЕНІ П. Л. ШУПИКА
О. Дорошенко
ЗАСВІДЧУЮ
зачинув секретар *Т. Буцманська*
№ *00* 2023 р.